

KUR'ÂN-I KERİM'DE ZİKREDİLEN MÜ'MİNLERİN ÖRNEK DUALARI¹

Prof. Dr. Davut AYDÜZ²

ÖZET

Dua, insanın fitratında olan bir olgudur. Dolayısıyla ister hak bir dine inanan, isterse bâtil bir dine inanan herkes kendi inancına göre yüce gördüğü varlığa dua eder, ihtiyaçlarını ondan ister. İslâm dininde de dua çok önemlidir. Kur'ân âyetlerinden anladığımıza göre dua Allah'ın inananlara bir emridir ve aynı zamanda Hz. Muhammed'in bir sünnetidir. Dolayısıyla müminler Allah'ın emrini ve peygamberlerinin sünnetini yerine getirmek için dua etmelidirler. Dua ederken, kendi bildikleri dualarla ve konuştukları dil ile dua edebilirler. Fakat duaların kabul edilmesi açısından Kur'ân'da ve Allah Rasûlünün hadislerinde zikredilen dualar ile dua etmek çok önemlidir. Çünkü Allah'ın Kur'an'da zikrettiği dualar, kabul edilmeye daha yakın dualardır. Rabbimizi en iyi bilen ve bize anlatan Rasûlullah Efendimiz'in duaları ile dua etmek de dualarımızın kabul edilmesi açısından önemlidir. Biz bu makalemizde, Kur'an'da müminlere öğretilen duaların bir kısmından bahsedeceğiz. Bu dualarla Rabbimiz bize: “Siz de bu şekilde dua ederseniz, sizin dualarınızı da kabul ederim.” demek istemekte ve bize örnek dualar öğretmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dua, Kur'ân, Sünnet, Mümin, Hz. Muhammed.

EXEMPLARY PRAYERS OF BELIEVERS AS MENTIONED IN THE HOLY QUR'AN

ABSTRACT

Prayer is a phenomenon that happens in human nature. Therefore, everyone who believes in a true religion or believes in a superstitious religion prays to the being whom he considers supreme according to his own belief, and asks him for his needs. Prayer is also very important in the Islamic Religion. As we understand from the verses of the Qur'an, prayer is an order of Allah to the believers, and it is also a command of the Prophet (peace and blessings of Allah be upon him). It is a Sunnah of Muhammad. Therefore, believers should pray to fulfil the command of Allah and the Sunnah of their prophet. When praying, they can pray with prayers they know themselves and with the language they speak. But from the point of view of accepting prayers, it is very important to pray with the prayers mentioned in the Qur'an and the hadiths of the Messenger of Allah. Because the prayers that Allah recites in the Qur'an are prayers that are closer to acceptance. It is also important to pray with the prayers of our Messenger of Allah, who knows our Lord best and tells us about it, in order for our prayers to be accepted. In this paper, we will talk about some of the prayers taught to believers in the Qur'an. With these prayers, our Lord said to us: “If you pray in this way, I will accept your prayers as well.” he means it and teaches us exemplary prayers.

Keywords: Prayer, Qur'an, Sunnah, Believer, Prophet Mohammad.

---

¹Bu makalenin hazırlanmasında “Kur'an'da Zikredilen Örnek Duâlar” isimli kitabımdan istifade edilmiş ve çalışma 13-14 Kasım 2021 tarihinde Antalya'da düzenlenen “Astana I. Uluslararası Hukuk ve Sosyal Bilimler Sempozyumu”nda tebliğ olarak sunulmuştur.

² Emekli Öğretim Üyesi, ORCID: 0000-0003-2988-3938, davutayduz@yahoo.com

Araştırma Makalesi/Research Article, Geliş Tarihi/Received:08/02/2022–Kabul Tarihi/Accepted: 03/04/2022

GİRİŞ

Dua; “*Bana dua edin, duanızı icâbet edeyim.*”³ buyuran Rabbimizin bir emridir. “*Dua ibadettir.*” veya “*Dua ibâdetin özüdür.*”⁴, “*Dua, dinin direği, semavât ve arzın nûru ve müminin silahıdır.*”⁵, “*Dua eden bir kimse helâk olmaz.*”⁶ ve “*Allah, kendisine dua etmeyene gazab eder.*”⁷ buyuran Peygamber Efendimiz’in de sünnetidir. Allah’ın emrini tam olarak yerine getirmek ve Allah Rasûlünün sünnetini lâıyıkıyla îfâ etmek için dualarda öncelikli olarak nelerin okunacağı önemlidir.

Allah’ı zikir ve dualarda öncelikle okunması gerekenler; Kur’ân’da ve Peygamber Efendimiz’in (*aleyhissalâtu vesselâm*) duaları arasında zikredilen dualardır. Zira Kur’ân-ı Kerim’in dua konusu üzerinde ısrarla durması ve yapılacak duaları Hz. Muhammed’e (s.a.s.) bizzat öğretmesi, konunun önemini göstermektedir. Böyle olmasaydı, Kur’ân-ı Kerim, iki yüz civarında âyet-i kerime ile dua meselesi üzerinde ısrarla durur muydu? Bunun dışında, Allah Rasûlü’nden rivâyet edilen yüzlerce hadîs-i şerif de hem duanın önemi üzerinde duruyor, hem de hayatın her anında yapılması gereken duaları bu ümmete öğretiyor. O halde insan, isteklerini Allah’a arz ederken, bunu en iyi şekilde ifade etmek ve az sözle çok mânâ dile getirmek ister ki, bu hususta da ona en büyük yardımcı başta Kur’ân-ı Kerim, ikinci derecede de hadis-i şeriflerde öğretilen dualardır. Zira bize isteme duygusunu veren Allah, o dualarda neyi ve nasıl isteyeceğimizi de öğretmektedir. Kendisine en güzel ve en tesirli dualar öğretilen de hiç şüphesiz Allah Resûlü’dür. Zira dua ile kapısı çalınan Yüce Allah’ı en iyi bilip tanıyan odur.

Kur’ân’da Dua: Kur’ân-ı Kerim’de dua ile ilgili âyetler geniş bir yer tutar. 200 kadar âyet doğrudan doğruya dua konusundadır; ayrıca tövbe, günahların affını isteme gibi kulun Allah’a yönelişini ve ondan dileklerini ifade eden çok sayıda âyet de geniş anlamda dua ile alâkalıdır. Kur’ân-ı Kerim’de Yüce Allah, kendisine nasıl dua edileceğini kullarına öğretir ve peygamberlerin dualarını bize haber verir. Müminler önce bu dualara bakmak ve böyle dualarla Allah’ı zikretmek durumundadırlar. Öncelikli olarak okunacak duaların başında, Kur’ân’da zikredilen duaların olması gerektiğini söyleyen ulemâ, Kur’ân’ı; açık-kapalı, doğrudan doğruya ve dolaylı olarak bir dua mecmuasına benzetmektedir.

Kur’ân’da zikredilen örnek dualar, ya bir peygamberin ağzından ilahî kelam şeklinde, ya sâlih bir müminin veya bir topluluğun ifadesinin aktarımı, ya da Yüce Rabbimizin bize nasıl dua etmemiz gerektiği ile ilgili rehberlik yapması şeklinde zikredilen dualardır. Kur’ân’da yer alan bu örnek dualar; bir işin başında, ortasında, sonunda yahut bir sevinç anında veya üzüntü esnasında sonsuz kudret sahibi Rabbimize hamdetme, O’nu tesbih etme veya merhametine sığınma veya bir şey isteme şeklinde olmaktadır.

³ Mümin, 40/60.

⁴ Tirmizî, *Daavât* 1; Ebû Dâvûd, *Salât* 358.

⁵ Ali el-Muttekî, *Kenzu'l-Ummâl*, 2/62; Zekiyüddin Abdülazim b. Abdilkavî el-Münzirî, *et-Terğib ve't-Terhib*, 2/479. Hâkim, *De'avât*, No: 1812; Heysemî, *Ed'tye*, 5, No: 17198.

⁶ *Kenzu'l-Ummâl*, 2/66.

⁷ Tirmizî, *Daavât* 2; *Kenzu'l-Ummâl*, 2/63.

Bazı sûre ve âyetler örnek dua metinleri mahiyetinde olup, bunlardan Fâtiha Sûresi Allah'ı özet bir şekilde tanıttıktan sonra, O'na kulluk ve duadaki ihlâsı, insanlığın en büyük arayışı olan doğru yola ulaşmanın içten dileklerini benzersiz bir üslûpla ifade eden sözleriyle, bütün Müslümanların en çok okudukları dua metni haline gelmiştir.

Bakara Sûresi'nin 201. âyetinde geçen, “*Ey Rabbimiz! Bize dünyada da güzellik ver, âhirette de güzellik ver; bizi cehennem azabından koru.*” mealindeki sözler, Fâtiha'dan sonra en çok okunan dua olmuştur. Peygamber Efendimiz'in dua ederken en çok bu âyeti/duayı okuduğu⁸ ve okunmasını tavsiye ettiği⁹ belirtmiştir. Fatiha Sûresi gibi bu âyet de, bütün Müslümanların namazda ve namaz dışında, her vesile ile okudukları dualar içinde veya sonunda tekrar etmeyi âdet haline getirdikleri, bütün duaların ihmal edilmez bölümüdür.

Kur'an ve hadislerden alınan duaların yanı sıra, bu kaynaklara dayanmadığı halde sonraki dönemlerde insanların hayatta karşılaşılabilecekleri özel durumlara göre tertip edilmiş ve kalıplaşarak dinî kültüre girmiş belirli dua şekilleri ve türleri de vardır. Abdest duaları, tesbih namazı, kurban, hatim, nikâh, nazar, iş yeri açma ve kapama, bir esere başlama ve bitirme duaları gibi türler bunlardan bazılarıdır. Âyet ve hadislere dayanmayan bu dua ifadelerini ezberleyip bunlarla dua etmekte bir sakınca yoktur.

Kur'an'da, peygamber dualarının dışında, isimleri, yaşadıkları zaman ve mekânları zikredilmeyen, bazen sadece belli özellikleri söylenen müminlerin dua örnekleri de vardır. Makalemizde sadece bu dualara yer vereceğiz.

1. DÜNYA VE ÂHİRETTE İYİLİK İSTEME DUASI

Hz. Enes (radıyallâhu anh) şöyle demiştir:

Rasûl-i Ekrem (s.a.s.) çoğu zaman şöyle dua ederdi:

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

“*Rabbimiz! Bize dünyada da iyilik ve güzellik ver, âhirette de iyilik ve güzellik ver. Bizi cehennem azabından koru!*”¹⁰

Bu dua, Bakara Sûresi'nin 201. âyetinden alınmıştır. Âyetteki bu dua, hem Kur'an-ı Kerim'den alındığı, hem de mânâsı pek geniş olduğu için, Allah'ın Rasûlü (s.a.s.) bu duayı her fırsatta okurdu. İbadetleri, hal ve tavırları Rasûl-i Ekrem'e (aleyhisselâm) en fazla benzeyen sahâbî olarak bilinen Enes (radıyallâhu anh) kısaca dua etmek istediğinde sadece bu duayı okurdu. Uzunca dua etmek istediği zaman ise, diğer duaların arasında yine bunu okurdu.¹¹

⁸ Buhârî, *Daavât* 55; Müslim, *Zikr* 26; Ebû Dâvud, *Salât* 361; Tirmizî, *Daavât* 72.

⁹ Müslim, *Zikir*, 23.

¹⁰ Buhârî, *Daavât* 55; Müslim, *Zikr* 23, 26, 27.

¹¹ Müslim, *Zikr* 26.

Bu duada üç şey istenmektedir:

Birincisi, **dünyada iyilik**. “Dünyada iyilik” sözü, sağlık ve âfiyeti, helâl rızık, hayırlı evlâdı, iyi eşi, faydalı ilmi, makbûl amel ve ibadeti, kısaca “nimet” denebilecek her şeyi kapsamaktadır.

İkincisi, **âhirette iyilik** ki, Allah’ın affını elde ederek başta cennet olmak üzere Cenâb-ı Hakk’ın iyi kulları için hazırladığı her türlü nimete kavuşmayı, kıyâmetin korkunç hallerinden emin olmayı, hesabı kolayca vermeyi ve özellikle Cenâb-ı Hakk’ı görmeyi (rü’yetullah) içermektedir.

Üçüncü olarak, **cehennem azabından korunma** istenmektedir. Çünkü cehennem azabı, bir insan için felâketlerin en büyüğüdür. Bu sebeple Efendimiz her fırsatta ondan Allah’a sığınmıştır.

2. EVLİLERİN, EVLENME NİYETİNDE OLANLARIN VE ANNE-BABALARIN ÇOCUKLARI İÇİN DUA

Furkân Sûresi 63-76’ncı âyetlerde Rahmân’ın (Allah’ın) hususî kulları, onları başkalarından ayıran özellikleriyle anlatılırken, onların şu dualarına da yer verilir. Onlar derler ki:

رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ
وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا

“Ey keremi bol Rabbimiz! Bize gözümüzün, gönümüzün sürûru (sevinci) olan temiz eşler ve nesiller ihsan eyle, bizi muttakilere önder eyle!”¹²

Evli veya evlenmeyi düşünen her bir erkek veya kadının okuması gereken çok önemli bir dua. Eşinin ve çocuklarının hayırlı olmasını isteyen herkesin bu duayı devamlı okuması gerekir. Özellikle eşlerinde ve çocuklarında problem yaşayanlar, bu duayı bıkip usanmadan okumalıdır. Çünkü “Cenâb-ı Hak vermek istemeseydi, istemeyi vermezdi.” prensibinden yola çıkarak, bu duayı bize öğrettiğine göre, eğer kavli ve fiilî duamızı tam yapabilirsek, istediğimizi bize vereceği ümit edilebilir. Onun ilâhî âdeti hep böyle cereyan etmiştir ve edecektir.

3. ÇOCUKLARIN ANNE-BABALARINA DUASI

İsrâ Sûresi 23-24. âyetlerde anne-babaya karşı evladın durumu şöyle ele alınır: “Eğer onlardan birisi veya her ikisi senin yanında yaşlılık haline ulaşırlarsa onlara ‘Öf!’ bile deme, onları azarlama, onlara güzel söz söyle, onlara şefkatle tevâzu kanadını ger ve onlar için şöyle dua et:

¹² Furkân, 25/74.

رَبِّ اَرْحَمُهُمَا كَمَا رَبَّيْتَانِي صَغِيرًا

“Ya Rabbi, onlar küçüklüğümde nasıl beni özenerek, dikkatle yetiştirdilerse, ona mükâfat olarak sen de onlara merhamet buyur!”

Bu âyette, anne-babası hakkında sonsuz rahmetiyle muâmelede bulunması için yüce Allah’a dua etmesi evlâda emredilmiştir. Bu rahmet, dünyada, özellikle de yaşlanınca olabileceği gibi, âhirette beklenen rahmet de olabilir.

4. KIRK YAŞ DUASI VEYA ŞÜKÜR, SÂLİH AMEL VE İYİ BİR NESİL İÇİN DUA

Ahkâf Sûresi 15. âyette şöyle buyrulur: “Biz insana, anne ve babasına güzel muamele etmesini emrettik. Zira annesi onu nice zahmetlerle karnında taşımış ve nice güçlüklerle doğurmuştur. Çocuğun anne karnında taşınması ve sütten kesilmesi 30 ay sürer. Nihayet insan, gücünü kuvvetini bulup daha sonra 40 yaşına girince (şöyle dua eder):”

رَبِّ اَوْزِعْنِي اَنْ اَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي اَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى وَالِدَيَّ
وَاَنْ اَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ
وَاَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي
اِنِّي تُبْتُ اِلَيْكَ وَاِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ

“Ya Rabbi! Gerek bana gerek anneme babama lütfettiğin nimetlerine şükür yoluna beni sevket.

Senin razı olacağın makbul ve güzel iş yapmaya beni yönelt ve

bana sâlih, dine bağlı, makbul nesil nasip eyle!

Rabbim! Senin kapına döndüm, ben sana teslim olanlardanım.”

Özellikle 40 yaşına gelmiş ve geçmiş kimseler bu duayı ezberleyip okumalıdır. 40 yaşına yaklaşanlar da yavaş yavaş ezberleyip, 40 yaşına basınca hemen okumaya başlamalıdır. Fakat doğrusu bu duayı, sadece kırk yaşına gelenler değil, her bir Müslüman ezberleyip okumalıdır.

5. MÜTEFEKKİRLERİN DUASI

Tefekkürle ilgili Kur’ân’da yer alan âyetlerin birinde şöyle buyrulur:

“Muhakkak göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde düşünen insanlar için elbette birçok dersler vardır. Onlar ki Allah’ı gâh ayakta divan durarak, gâh oturarak, gâh yanları üzere zikreder, göklerin ve yerin yaratılışı hakkında düşünürler ve derler ki:

رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُجْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ
 رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تَدْخُلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْرَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ
 رَبَّنَا إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا
 رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ
 رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ
 إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ

“Ey büyük Rabbimiz! Sen bunları gayesiz, boşuna yaratmadın. Senin bu gibi noksanlardan uzak olduğunu kabul ederiz. Sen bizi o ateş azabından koru!”

“Ey Ulu Rabbimiz! Sen kimi ateşe koyarsan, muhakkak onu hor hakîr edersin. Zâlimlerin hiçbir yardımcısı yoktur.”

“Ya Rabbena! Biz, imana çağırın ve “Rabbimize inanın” diye tevhide dâvet eden bir zâtı duyduk ve icâbet ettik.

Artık sen bizi affet, kusurlarımızı bağışla ve ebrârle (iyilerle) birlikte bizi vefat ettir.”

“Ya Rabbena! Rasûllerin vasıtasıyla bize vaat ettiğin mükâfatları bize lütfet, bizi kıyâmet günü rüsvay ve perişan eyleme.

Sen asla sözünden dönmezsın.”¹³

Rasûl-i Ekrem Efendimiz, geceleri ibadet etmek üzere kalktığı zaman gökyüzüne bakarak bu âyet-i kerîmeleri okur¹⁴ ve: “Bir insan bu âyeti okur da düşünmezse, yazıklar olsun ona.”¹⁵ buyururlar. Peygamber Efendimizin (s.a.s.), bu âyet nazil olduğu zaman veya bu âyeti okurken ağladığı nakledilir.¹⁶

Başka bir rivâyete göre, zaman ve mekânın Efendisi bir gece, teheccüd vaktinde bu âyeti okuyup ağlamıştır.¹⁷

6. MÜTTAKİLERİN ATEŞ AZABINDAN KORUNMA DUASI (SEHER DUASI)

Müttaki, kendini günahlardan koruyan, Allah’a saygılı olan ve ondan korkan kimse demektir. Kur’ân-ı Kerîm’de müttakilerin, yani takvâ sahiplerinin şu duası nazara verilir:

رَبَّنَا إِنَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

¹³ Âl-i İmrân, 3/190-194.

¹⁴ Buhârî, *Tefsîru sûre* (3), 17, 18.

¹⁵ Bkz. İbn Hibbân, *es-Sahîh* 2/366; İbn Kesîr, *Tefsîru'l- Kur'âni'l- Azîm*, Kâhire 1980, 1/439-440; Kurtubî, *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân*, Beyrut 1985, 4/310.

¹⁶ Bkz. İbni Kesîr, 1/439-440; Kurtubî, 4/310.

¹⁷ Bkz. İbni Kesîr, 1/439-440; Kurtubî, 4/310.

“Ey bizim ulu Rabbimiz, biz iman ettik, günahlarımızı bağışla ve bizi cehennem azabından koru!”¹⁸

Âyette, müttakilerin bu duayı seher vaktinde okuduğu bildirilir. Çünkü seher vakti, duaların kabul edildiği zamanlardan birisidir.

Furkân Sûresi 63-76. âyetlerde Rahmân’ın kulları anlatılırken, onların **cehennem azabından korunma duası** da nazara verilir:

رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا

“Ey Ulu Rabbimiz, cehennem azabını bizden uzaklaştır. Zira onun azabı tahammülü zor, ömür tüketen bir derttir. Ne kötü bir varış yeri ne fena bir yerleşim yeridir orası!”¹⁹

7. HERHANGİ BİR BİNEĞE (AT, DEVE, TAKSİ, OTOBÜS, UÇAK VS.) BİNİNCE OKUNACAK DUA

Cenâb-ı Hak, insana olan nimetlerinden bahsederken şöyle buyurur: “Bütün çiftleri yaratan, denizde gemilerden, karada davarlardan sizin için binekler yapan da odur. Tâ ki onların üstüne binerken Rabbinizin nimetini hatırlayasınız ve şöyle diyebilirsiniz:”

سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ
وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ

“Bunları bizim hizmetimize veren Allah yüceler yücesidir, her türlü eksiklikten münezzehtir. O lütfetmeseydi biz buna güç yetiremezdik. Muhakkak ki biz sonunda Rabbimize döneceğiz.”²⁰

Herhangi bir bineğe binince “Seni tesbih u takdis ederiz, bu arabayı, bu treni, bu uçağı bize Mûsâhhar kıldın Allah’ım” demek gerekir. Sadece bu âyet okunabileceği gibi, Peygamber Efendimiz’in okuduğu dualar da buna ilave edilip okunabilir.

8. EV, MESCİT, ŞEHİR VEYA ÜLKEYE GİRİNCE OKUNACAK DUA

Hz. Nûh (a.s.) ve beraberindeki inananlar, Allah’ın izniyle tufandan kurtulunca şu duayı yaptılar:

رَبِّ أَنْزِلْنِي مُنْزَلًا مُّبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ

¹⁸ Âl-i İmrân, 3/16.

¹⁹ Furkân, 25/65-66.

²⁰ Zuhrûf, 43/13-14.

“*Ya Rabbi, beni güvenli ve kutlu bir yere indir. Çünkü sen konuklayanların en iyisi, en mükemmelisin.*”²¹

Fakat bu dua, sadece Hz. Nuh (a.s.) ve beraberindeki kimseler için değildir. Bizler de eve, mescide, bir şehir veya ülkeye girince bu duayı okuyabiliriz. Zira Hz. Ali'nin (k.v.) mescide girdiğinde şöyle dua ettiği rivâyet edilir:

اللَّهُمَّ أَنْزِلْنِي مَنْزِلًا مُبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ

“*Allahım! Beni güvenli ve kutlu bir yere indir. Çünkü sen konuklayanların en iyisi, en mükemmelisin.*”²²

9. MÂNEN CANLI VE ZİNDE KALABİLMEK, DİNDE SEBAT (AYAĞIN KAYMAMASI) İÇİN DUA

رَبَّنَا لَا تُرْغِ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ

“*Ey bizim kerîm Rabbimiz, bize hidâyet verdikten sonra kalplerimizi saptırma ve katından bize bir rahmet bağışla. Şüphesiz bağış bol olan vehhâb sensin sen!*”²³

Dînî şevk ve heyecanımızın devamı ve hidayete erdirdikten sonra kalplerimizin/ayaklarımızın kaymaması için Cenâb-ı Hakk'a sığınma önemlidir. Kalbin istikameti için kavli, fiilî ve hâlî ciddî bir gayret içinde olmak; sapmalara, sürçüp düşmelere karşı daima uyanık bulunmak lazımdır. Mümkün olduğu kadar Rabbimizin öğrettiği bu duayı okumanın yanında, ayrıca Peygamber Efendimiz'in çokça okuduğu ve ümmetine örnek olduğu şu duaları da okuyabiliriz:

اللَّهُمَّ يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَى دِينِكَ

“*Ey kalpleri evirip çeviren Allah'ım! Kalbimi dinin üzere sâbit eyle.*”²⁴

Çocuk-çocuğumuz ve âilemizi veya dinimize beraber hizmet ettiğimiz arkadaşlarımızı da düşünerek bu duayı şöyle de okuyabiliriz:

اللَّهُمَّ يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قُلُوبَنَا عَلَى دِينِكَ

“*Ey kalpleri evirip çeviren Allah'ım! Kalplerimizi dinin üzere sâbit eyle.*”

Ayakların Kaymaması İçin Başka Bir Dua

رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا
وَأَنْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

²¹ Müminûn, 23/29.

²² Kurtûbî, *el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân*, 12/120.

²³ Âl-i İmrân, 3/8-9.

²⁴ Tirmizî, *Kader* 7, *Daavât* 90, 124. Ayrıca bkz. Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*, 4/182, 6/ 91, 251, 294, 302, 315.

“Rabbimiz, günahlarımızı ve işimizdeki aşırılıklarımızı bağışla, ayaklarımızı (bastıkları yerde) sağlamlaştı ve bize kâfirler topluluğuna karşı yardım et.”²⁵

Bu dua, Kur’an’da peygamberler ve onunla birlikte Allah yolunda savaşan, bu konuda gevşeklik göstermeyen ve sabreden rabbanîlerin duası olarak geçmektedir.²⁶ Bizler de böyle dua edersek, dualarımızın kabul edileceğini ümit edebiliriz.

10. BİZDEN ÖNCE İMAN ETMİŞ KİMSELERE DUA

رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا
رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ

“Rabbimiz, bizi ve bizden önce iman etmiş olan kardeşlerimizi bağışla ve kalplerimizde iman edenlere karşı bir kin bırakma. Rabbimiz, gerçekten sen, çok şefkatlisin, çok merhametlisin.”²⁷

Bu âyetin öncesindeki âyetlerde, sahabenin büyüklüğü tablolştırılıp onların diğergâmlık, hasbîlik ve fedakârlıkları; çok seviyeli bir hayat yaşayıp hayatı çok iyi değerlendirdikleri anlatılır. Bu âyette de Yüce Allah, arkadan gelen müminlerin nasıl davranacaklarını, kendilerinden önce gelip geçmiş kimselere nasıl dua edip dualarında ne diyeceklerini onlara öğretiyor. Bu şekilde dua edecek insanlar daha dünyaya gelmeden evvel, Kur’ân’da onlara ne diyecekleri öğretilmiş ve sanki “Geçmişlerinize bu şekilde dua edin!” denmiştir. Biz, bizden önceki müminlere dua edersek, inşallah bizden sonra gelen mümin kardeşlerimiz de bize dua edecektir.

11. MUSİBETLERE KARŞI OKUNACAK DUA

Genellikle birisinin öldüğünü duyduğumuzda okuduğumuz âyeti, aslında canımıza, malımıza, çoluk-çocuğumuza gelen bütün musîbetlerden sonra okuyabiliriz:

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

“Biz Allah’a âidiz ve vakti geldiğinde elbette ona döneceğiz.”²⁸

Maalesef toplumda bir acı, bir sızı olduğunda insanlar, ya feryâdu figan edip bağırıp çağırıyorlar ve çoğu zaman da Allah’a isyan ediyorlar veya bazıları da çıkarıp bir sigara yakıyorlar. O mel’un zehirle güya tesellî arıyorlar. Hatta bazı inanmış insanlar, onun zararlı, çirkin ve mutlaka kurtulunması gereken bir alışkanlık olduğuna inandıkları hâlde, yine de onu bir teselli unsuru olarak görmekte ve bunun neticesinde bir türlü onun pençesinden yakalarını kurtaramamaktadırlar.

²⁵ Âl-i İmran, 3/147.

²⁶ Bkz. Âl-i İmrân, 3/146.

²⁷ Haşr, 59/10.

²⁸ Bakara, 2/156.

Hâlbuki bu, faydasız ve boş bir tesellîdir. Mümine düşen her türlü dert, belâ, musîbet karşısında Allah'a sığınmaktır. Evet, inanan insan, teselliye ihtiyaç duyduğu zaman mümkünse oruca niyetlenmeli, kendini namaza vermeli, ellerini açıp Cenâb-ı Hakk'a gönülden yakarışlarla teveccüh etmeli ve *"Allahım, bana sabr-ı cemil ver!"*²⁹ demelidir. Kalbin derinliklerinden kopup gelen bir, *إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ* *"Ben sıkıntı ve hüznümü sadece Allah'a arz ediyorum."*³⁰ iniltisi zannediyorum hem içinde bulunduğumuz sıkıntıdan kurtuluş kapılarını bize açacak, hem o illetten kurtulmaya bir vesîle teşkil edecek, hem de gerçek bir teselli olacaktır. Evet, insanlar sigaraya müracaat edecekleri yerde, *لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ* *"Havl ve kuvvet, olup biten her şey, ancak Allah'ın izni ve iradesi dâhilinde gerçekleşir."*³¹ çekmeyi, *إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ* *"Biz Allah'a âidiz ve vakti geldiğinde elbette ona döneceğiz."* diyerek kudreti ve merhameti sonsuz Rabbilerine iltica etmeyi deneseler ne olur! Hem günaha girmemiş, hem kendilerine ve başkalarına zarar vermemiş, hem Allah nezdinde sevap elde etmiş ve hem de kaybetme kuşağında kazanmış olurlar.

12. RAHMET VE MAĞFİRET TALEBİ

Müminlerin özelliklerinin anlatıldığı Müminûn Sûresi'nde Yüce Allah'ın, "benim kullarım" dediği bir kısım inanan kimselerin, zâlimler tarafından kendileriyle alay edildiği halde sabrettikleri ve şöyle dua ettikleri bildirilir:

رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ

*"İnandık ya Rabbi! Affet günahlarımızı, merhamet et bize, çünkü sen merhamet edenlerin en iyisi, en hayırlısısın!"*³²

Bizler de Rabbimizin "kullarım" dediği kimselerin arasına girip, bizimle alay eden zâlimlere karşı bu duayı okuyabiliriz.

13. TEVEKKÜL, ALLAH BİZE YETER, O NE GÜZEL VEKİLDİR, DUASI

Uhud Savaşı'ndan sonra Kureyş Ordusu Mekke'ye doğru bir miktar yol aldıktan sonra, Müslümanları yerle bir etme fırsatı ellerine geçmişken neden yapmadıklarına esef edip, savaş konseyi topladılar. O sırada Peygamber Efendimiz de bir saldırı ihtimalini düşünerek Uhud'un ertesi günü "Kureyşi kovalayalım!" emrini verdi. Müminler, bitkin ve durum kritik olmasına rağmen çağrıya uydular ve Medine'den 15 km kadar uzakta olan Hamrau'l- Esed'e kadar gidip düşmana göründüler. Kureyş Ordusu kumandanı Ebû Süfyân ve ordusu Müslümanlara hücum kuvvetini kendilerinde bulamayıp Mekke'ye doğru devam ettiler.

²⁹ Yûsuf, 12/18.

³⁰ Yûsuf, 12/86.

³¹ Bkz. Buhârî, *Meğâzî* 38, *Daavât* 51, 68, *Kader* 7; Müslim, *Zikir* 44-46.

³² Müminûn, 23/109.

Bu esnada oradan geçmekte olan bir kervanın adamlarına, “Muhammed’e rastlarsanız ona, kendilerini toptan yok edeceğimizi söyleyiniz.” diyerek psikolojik savaş yöntemiyle Müslümanları korkutmak istedi. Bu söz Rasûl-i Ekrem Efendimizle birlikte Müslümanlara ulaştığında onlar:

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

“Allah bize yeter. O ne güzel vekildir!”³³ dediler.³⁴ İşte bu olay üzerine inen bu âyet, her türlü olumsuzluğa rağmen Müslümanların Allah ve Rasûlüne olan imanlarını, güvenlerini ve kararlılıklarını göstermektedir.

Abdullah İbn Abbas *radiyallahu anhümâ* şöyle demiştir:

حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ “Allah bize yeter, o ne güzel vekildir.” sözünü, ateşe atıldığında İbrâhîm *aleyhisselâm* söylemiştir.³⁵ Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem* de bu sözü “Müşrikler size karşı toplandılar, başınızın çaresine bakınız!” dediklerinde söylemiştir. Nitekim bu haber Müslümanların imanını arttırmış ve onlar hep birlikte “Allah bize yeter, o ne güzel vekildir.” demişlerdi.

Bizler de başımıza gelen her türlü belâ ve musîbet karşısında Allah’a tevekkül edip حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ “Allah bize yeter, o ne güzel vekildir.” diyebiliriz.

SONUÇ

İbadetin özü olan duanın, yeri ve zamanı olmadığı için bir Müslüman; her yerde ve her zaman dua etmelidir. Sokakta, otomobilde, trende, büroda, okulda, fabrikada, evde, camide, Ka’be’de vs. devamlı dua etmeli ve bunu alışkanlık haline getirmelidir. Fakat duada önemli olan, kulun kendisine düşen vazifeyi yaptıktan sonra Allah’tan istemesidir. Yani dua edip bir şeyler isterken eli kolu bağlı durmamalıdır, bilakis önce sebeplere mürâcaat etmeli, yapılması gereken şeyleri yapmalı, daha sonra da Allah’a dua etmelidir. Zira Allah, tembele değil, canla başla çalışana, ısrarla isteyene verir. Peygamberimizin (s.a.s.); cennette kendisiyle komşu olmak isteyen kimseye: “Çok secde etmekle (çok namaz kılmakla) bana yardımcı ol.”³⁶ demesinde bunu görebiliriz.

İnsanı yaratan ve ona sayamayacağı kadar çok nimetler veren Yüce Allah’ın bu nimetlerinden birisi de kullarına kendisine nasıl dua edeceklerini öğretmesidir. Kendisine dua etmemizi emreden Rabbimiz, kendisinden neyi ve nasıl isteyeceğimizi de Kur’ân’da örnekleriyle öğretmiştir. Makalemizdeki dualar dikkatli bir şekilde incelendiğinde de görüleceği gibi, bu dualar, çok câmi’ dualardır. Yani, az sözle çok şey ifade eden dualardır.

³³ Âl-i İmrân, 3/173.

³⁴ Bu konuda başka bir rivâyetler için Bkz. *Vâhidî, Esbâbu’n-Nüzûl, s.131-132; Taberî, 3/178-179; Kurtubî, 4/279-280.*

³⁵ Buhârî, *Tefsîrû sûre* (3), 13.

³⁶ Müslim, *Salât* 226.

Her seviyeden insanın, Kur'ân'da bu duaları bulması zor bir durumdur. Belki Kur'ân'a âşina kimseler, bazılarını bulup okuyabilirler, ama bu herkes için mümkün değildir. Onun için, okuyucunun bu dualardan toplu olarak istifade etmesi adına bir buket halinde sunduğumuz bu duaları, namazda ve namaz sonrası yapılan dualarda her zaman okunabilir. Bizzat Allah tarafından öğretildiği için, kabul edileceğinde tereddüt etmeden ve ihlasla okunursa, inşallah kabul edilecektir.

KAYNAKÇA

- Ahmed İbn Hanbel (1985), Müsned, Beyrut.
 Aydüz, D. (2015), Kur'an'da Zikredilen Örnek Dualar, İstanbul.
 Buhârî, Muhammed İbn İsmail (1994), el-Câmiu's-Sahih, Beyrut.
 Ebû Dâvûd, Süleyman İbnu'l-Eş'as es-Sicistanî, Sünenü Ebî Dâvûd, İstanbul ts.
 Hâkim, en-Nisâbü'rî, el-Müstedrek, Beyrut, tarihsiz.
 Heysemi, Nureddîn Ali b. Ebî Bekr (1994), Mecme'uz-Zevâid ve Menbe'u'l-Fevâid, (Thk. Abdullah Muhammed Derviş), Beyrut.
 İbn Hibbân, es-Sahîh.
 İbn Kesîr (1980), Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm, Kâhire.
 Kurtubî (1985), el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân, Beyrut.
 Muttakî, A. (1985), Kenzu'l-Ummâl, Beyrut.
 Münzirî, Zekiyyüddin Abdülazim ibn Abdilkavî (1968), et-Terğib ve't-Terhîb, Beyrut.
 Müslim, Ebû'l-Huseyn el-Haccâc el-Neysâbü'rî, Sahîhu Müslim, Beyrut, ts.
 Taberî (1988), Câmiu'l-Beyân An Te'vîli Âyi'l-Kur'ân, Beyrut.
 Tirmizî, Ebû İsa Muhammed İbn İsa, el-Câmiu's-Sahih, Beyrut, ts.
 Vâhidî (1991), Esbâbu'n-Nüzûl, Demmâm.